

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОГО ДЕФИЦИТУ НА ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ ТА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Актуальність вивчення фінансової безпеки держави пов'язана з економічними проблемами України на сучасному етапі розвитку: зростанням зовнішнього та внутрішнього боргу країни, підвищенням рівня інфляції та рівня монетизації, збільшенням обсягів зобов'язань суб'єктів господарювання тощо. Нині фінансові можливості держави, які залежать від обсягу фінансових ресурсів, залишаються досить обмеженими.

Проблеми фінансової безпеки й обсягів державного боргу розглядали в наукових працях такі вітчизняні вчені: М. М. Єрмошенко, А. І. Сухоруков, О. Д. Василик, Т. Д. Вахненко та інші. Однак недостатньо уваги на сьогодні приділено впливу державного боргу на фінансову безпеку держави, тому основною метою статті є дослідження формування державного боргу, його структури та механізму реструктуризації для забезпечення фінансової безпеки держави. Для формування та практичної реалізації дієвого механізму фінансової безпеки необхідно, перш за все, з'ясувати сутність цього поняття та визначення факторів, які впливають на стан фінансової безпеки.

Основною складовою фінансової безпеки є боргова безпека. Значна роль державного боргу в економіці держави обумовлюється його багатостороннім впливом на всі сфери життя, необхідністю розрахунку його граничного рівня для країни з урахуванням забезпечення стійкого економічного зростання, узгодження фіскальної та монетарної політики тощо. В Україні за роки її незалежності формування боргу відбувалося значною мірою під впливом потреб оперативного фінансування поточних бюджетних видатків, що зумовило його структуру та обсяги. Управління державним боргом та його обслуговування є одним з пріоритетних завдань фінансової політики держави, важливою умовою стабільності її фінансової системи. Ефективне управління боргом на всіх його етапах дозволить уникнути кризових боргових ситуацій та перевантаження видаткової частини державного бюджету в розрізі витрат на обслуговування державного боргу, сприятиме забезпеченню стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку економіки України.

Відповідно до міжнародних стандартів і загальноприйнятих наукою показників оптимальний розмір боргів держави не повинен перевищувати 60 відсотків від річного обсягу валового внутрішнього продукту. При перевищенні цього рівня держава може втратити фінансову незалежність і стати державою-банкрутом. Борги держави економічно виправдані лише в тому разі, якщо здійснювані за їх рахунок видатки сприяють збільшенню

майбутніх доходів або приводять до скорочення майбутніх бюджетних видатків, тобто мають позитивний рівень прибутковості, що дає змогу державі в подальшому погасити основну суму боргу й сплатити відсотки за ним. До таких видатків належать інвестиції, і тому приріст державної заборгованості згідно з економічною теорією не повинен перевищувати суми державних інвестицій. У багатьох країнах таке обмеження закріплене в конституціях останніми роками щорічний приріст державних боргів в Україні значно перевищував обсяги бюджетних інвестицій.

За останні роки прослідковується тенденція до зростання боргового навантаження в Україні. Обсяг державного боргу на 1.01.15 року склав 84,5 млрд. дол. США (60,2% ВВП) у порівнянні з 51% ВВП у 2014 році. Фактичний розмір зовнішнього боргу вже перевищив як критичний, так і оптимальний рівень. Експерти МВФ обґрунтували, що критичною сумою зовнішнього боргу для держав з низьким і середнім рівнем доходів є 49,7% ВВП.

З метою забезпечення фінансової безпеки важливо здійснювати постійний моніторинг її індикаторів, серед яких можна виділити такі: рівень перерозподілу ВВП через Зведений бюджет України; рівень монетизації ВВП; дефіцит Державного бюджету; відсоткова ставка за банківський кредит; ставка рефінансування НБУ; відношення суми валових міжнародних резервів НБУ до загальної суми річного імпорту; валютний курс; частка довгострокових банківських кредитів у загальному обсязі наданих кредитів; частка податків в обсязі ВВП; відношення суми власних оборотних коштів підприємств до суми залучених оборотних коштів.

Висновки. Забезпечення стабільного розвитку держави має базуватися на системі заходів спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію, та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави, а саме.

- запровадження жорсткого режиму економії щодо витрачання бюджетних коштів, передусім на управління, оборону, фінансування збиткових і низькорентабельних виробництв, різні види дотацій;
- визначення доцільності фінансування деяких соціальних витрат;
- зменшення обсягів фінансових запозичень для покриття дефіциту державного бюджету;
- вдосконалення інструментів залучення до інвестиційної сфери особистих накопичень населення;
- оптимізація рівня податкових вилучень до бюджету.

Таким чином, стан фінансової безпеки є головним критерієм оцінки ефективності державної політики і діяльності владних структур під час реформування і розвитку фінансово-кредитної сфери. І тому, так важливо, саме, на сучасному етапі розвитку нашої держави здійснити необхідні заходи, спрямовані на підвищення рівня її фінансової безпеки.